Simona Širvydaitė

Prienų Kristaus Apsireiškimo bažnyčios šventorius

Prienų Kristaus Apsireiškimo bažnyčia yra medinė, pastatyta 1750 m. 1875 m. ji suremontuota, padidinta pristatant iš šonų koplyčias. Dabar bažnyčia kryžminio plano, dvibokštė, su trimis bokšteliais.

2011 m. rugsėjo mėnesį, VĮ „Lietuvos paminklai" rengiant Prienų Kristaus Apsireiškimo bažnyčios (UK 989) stogo ir fasadų tvarkybos darbų projektą, bažnyčios tvarkymo projektiniams sprendiniams pagrįsti buvo numatyta atlikti pamatų inžinerinius geologinius tyrimus. Jų metu prie bažnyčios pamatų buvo ištirti 4 1x1 m šurfai.

Šurfas 1 kastas šalia bažnyčios R apsidės R sienos, ties jos viduriu. Nuardžius palei bažnyčią esančią betono plokštę ir nukasus 5 cm storio buvusį velėnos sluoksnį, šurfe atkastas 10 cm storio šviesiai rudos žemės sluoksnis. Po juo – 10 cm storio tamsiai juodos žemės sluoksnis. Žemiau – 90 cm storio permaišytos šviesiai rudos žemės sluoksnis, kuriame rasti 8 pavieniai žmogaus kaulų fragmentai. Įžemis – šviesiai geltonas smėlis su mažų akmenukų ir molio intarpais pasiektas 1 m gylyje.

Šurfas 2 kastas šalia P apsidės P sienos, ties jos viduriu. Po betonu ir buvusiu velėnos sluoksniu šurfe atkastas 75 cm storio permaišytos šviesiai rudos žemės sluoksnis, kuriame rasta 20 pavienių žmogaus kaulų fragmentų, 2 titnago nuoskalos – viena su išlikusia skėlimo nugarėle, kita retušuota nuožulniu retušu averse ir reverse (1 pav.), 4 žiestos šukės, dengtos žalia glazūra, 3 žiestos rudos šukės. Šurfo Š sienelėje atidengti per 70 cm įgilinti apsidės pamatai. 75 cm gylyje atkasti 50–55 m. moters

1 pav. Titnaginis kaltelis. S. Širvydaitės nuotr.
Fig. 1. The flint chisel.

griaučiai (2 pav.). Kapo duobės kontūrai neišsiskyrė. Mirusioji buvo paguldyta ant nugaros, ištiestomis kojomis ir rankomis, galva į V (270°). 3 cm į Š nuo galvos rasta žiesta ruda keramikos šukė su nuskilusia ąsele, vietomis dengta žalia glazūra.

1,05 m gylyje atidengtos 45 cm pločio, 1,5 m ilgio medinio karsto, orientuoto 250°, liekanos ir 6–12 m. vaiko griaučiai. Mirusysis orientuotas 270° – jo kojos buvo išlindusios iš karsto kontūrų R kryptimi. Mirusysis buvo paguldytas ant nugaros, ištiestomis kojomis, dešinė ranka sulenkta ir padėta ant krūtinės, kairė – ištiesta. Iš kaukolės liko tik apatinis žandikaulis. Įžemis – šviesiai geltonas smėlis su mažų akmenukų ir molio intarpais pasiektas 1,1 m gylyje.

Šurfas 3 kastas šalia bažnyčios R apsidės P sienos, 50 cm nuo jos R kampo. Po betonu ir buvusiu velėnos sluoksniu šurfe atkastas 20 cm storio tamsiai rudos žemės sluoksnis, po kuriuo buvo 1,2 m storio permaišytos šviesiai rudos žemės sluoksnis, kuriame rasta 18 pavienių žmogaus kaulų fragmentų. Įžemis – šviesiai geltonas smėlis su mažų akmenukų ir molio intarpais pasiektas 1,45 m gylyje.

Šurfas 4 kastas bažnyčios Š pusėje esančių laiptų kairėje pusėje. Nukasus 5 cm storio velėnos sluoksnį, atkastas 5 cm storio tamsiai rudos žemės sluoksnis, po juo buvo 95 cm storio permaišytos šviesiai rudos žemės sluoksnis, kuriame rasti 24 pavieniai žmogaus kaulų

fragmentai. Įžemis – šviesiai geltonas smėlis su mažų akmenukų ir molio intarpais pasiektas 1,1 m gylyje.

Žvalgomųjų tyrimų metu Prienų Kristaus Apsireiškimo bažnyčios teritorijoje šurfuose 1, 3 ir 4 permaišytose žemėse aptikta pavienių žmonių kaulų fragmentų, o šurfe 2 rasti 50–55 m. moters ir 6–12 m. vaiko kapai. Kadangi bažnyčia buvo pastatyta 1750 m., o koplyčia, po kurios pamatais buvo palaidojimai – 1875 m., palaidojimus reikėtų datuoti XVIII a. pabaiga – XIX a. pradžia. Permaišytose žemėse šurfe 2 rasta pavienių radinių – 7 žiestos XVII–XIX a. keramikos šukės (4 iš jų dengtos šviesiai žalia glazūra), titnago nuoskala ir neolito pabaigos – bronzos amžiaus pradžios titnaginis dirbinys – kaltelis.

2 pav. Kapas 1 šurfe 2 iš R. S. Širvydaitės nuotr.

Fig. 2. Burial 1 in test pit 2 as seen from the E.

The Churchyard of Prienai Church of the Epiphany of Christ

In 2011, four 1 x 1 m^2 test pits were excavated near the foundation of Prienai (S Lithuania) Church of the Epiphany of Christ. Fragments of isolated human bones were discovered in the mixed soil in test pits 1, 3, and 4, the burials of a 50–55 year-old female (Fig. 2) and a 6–12 year-old child in test pit 2. Because the church was erected in 1750, but the chapel, under the foundation of which the burials had been made, in 1875, the burials should be dated to the late 18th – early 19th century. The mixed soil in test pit 2 contained isolated finds: seven sherds of 17th–19th-century thrown ceramics, a flint flake, and a late Neolithic – early Bronze Age flint artefact, a small chisel (Fig. 1).

Algirdas Žalnierius

Paparčių Dominikonų vienuolyno ansamblis

Paparčių (Kaišiadorių r., Žaslių sen.) vaikų globos namų pastatas yra buvusio Dominikonų vienuolyno teritorijos ŠR dalyje. Naujai projektuojamas priestatas yra 17,64 m ilgio, 11,44 m pločio ir bus priglaustas prie esamo pastato ŠR galo. Numatomo statyti priestato vietoje šiuo metu yra pieva, kurios paviršius tolygiai žemėja ŠR link. Prie esamo pastato žemės paviršiaus aukštis yra H_{abs} 113,18–113,22 m lygyje. Ties priestato ŠR riba žemės paviršiaus aukštis yra H_{abs} 112,40–112,50 m lygyje.

Archeologiniai tyrinėjimai vienuolyno teritorijoje buvo atliekami 2000, 2002 ir 2004 m. Tuo metu buvo tyrinėjama tik buvu-